

Asia: VN/477/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme lausumaan hallituksen esitysluonnoksesta sekä vastaamaan seuraavaan kysymykseen:

1. onko hallituksen esitysluonnoksen mukainen kuraattorin kelpoisuus toimiva oppilaitoksen opiskeluhuoltotyötä silmällä pitäen vai

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kannatamme esityksen tavoitteita ja sisältöä vaihtoehdossa 1, mutta haluamme kiinnittää huomiota esityksessä olevaan epäkohtaan liittyen koulukuraattorin kelpoisuuden määrittelyyn. Esitys rajaisi kelpoisuuden keinotekoisesti ja tarpeettomasti vain sosiaalityöntekijän, sosionomin koulutuksen tai sosiaalialan, kasvatustieteen ja käyttäytymistieteen koulutuksen saaneisiin työntekijöihin, mikä rajaisi tehtävään soveltuvat ylemmät korkeakoulututkinnon VTM/YTM sosiaalipsykologia pääaineena, kelpoisuuden ulkopuolelle.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta (27.5.2021) sivulla 19, mainitaan ensimmäisen ja ainoan kerran sosiaalipsykologit. Tulisiko kohta tulkita niin, että vain ruotsinkielisille sosiaalipsykologitaustaisille kuraattoreille sallittaisiin kelpoisuus kuraattorin tehtävään suorittamalla vaaditut opinnot? Mikäli tulkintamme on oikein, esitämme myös, että kelpoisuus kuraattorin tehtävään vaadituilla opinnoilla mahdollistetaan myös VTM/YTM sosiaalipsykologeille, katsomatta opintojen suorituskieleä.

Koulukuraattorin työ on ennen kaikkea vuorovaikutuksen ja sosiaalisten suhteiden ymmärtämiseen perustuvaa ohjauksellista työtä. Näin ollen sosiaalipsykologisen ammattitaidon anti oppilashuollolle on merkittävää.

Sosiaalipsykologien (VTM/YTM) osaaminen

Sosiaalipsykologia pääaineena valmistuneita työskentelee koulukuraattorin tehtävissä tällä hetkellä useissa kunnissa mukaan lukien pääkaupunkiseudulla. Sosiaalipsykologiaa voi Suomessa opiskella kolmessa eri yliopistossa. Helsingin, Tampereen ja Itä-Suomen yliopistoissa sosiaalipsykologia kuuluu sosiaalitieteiden maisteriohjelmaan. Opinto-ohjelma on yliopistosta riippuen sijoitettu yhteiskuntatieteelliseen tai valtiotieteelliseen tiedekuntaan. Sosiaalipsykologian opinnot (VTM/YTM, pääaineena sosiaalipsykologia) antavat erinomaiset valmiudet mm. ymmärtää sosiaalista vuorovaikutusta, yksilön toimintaa toisten kanssa ja ryhmässä sekä ryhmien välisiä suhteita. Sosiaalipsykologeilla on myös kouluissa kipeästi kaivattua monikulttuurisuuteen liittyvää osaamista, jonka tarve tulevaisuudessa tulee kouluissa edelleen lisääntymään. Erityisesti yhteisöllisen oppilashuollon näkökulmasta sosiaalipsykologisen osaamisen tarve kouluissa on korostunut.

Tutkimusten mukaan koulu yhteisö on tärkeä sosiaalinen yhteisö, joka vaikuttaa lapsen kehitykseen. Kouluissa tarvitaan yhä enemmän luokkien ja ryhmien yhteistoimintaan liittyvää yhteisöllistä oppilashuoltotyötä, jonka tavoitteena on hyvän oppimisilmapiirin ja työrauhan rakentaminen, kiusaamisen vähentäminen ja ennaltaehkäisy, kaverisuhteiden edistäminen, sosiaalisten taitojen vahvistaminen, ristiriitatilanteiden ennaltaehkäisy ja selvittely sekä avoimen vuorovaikutuksen edistäminen.

Tutkimuksen perusteella tiedetään, että sosiaaliset suhteet ja erityisesti vertaissuhteiden laatu ovat merkittävässä roolissa oppilaiden emotionaalisessa hyvinvoinnissa. Esimerkiksi kiusaamisen ehkäisyn on havaittu edistävän kaikkien oppilaiden hyvinvointia, myös niiden, joita ei kiusata. Sosiaalipsykologisen tiedon hyödyntäminen on tässä työssä avainasemassa.

Sosiaalipsykologia tutkii vuorovaikutusta yksilön ja hänen sosiaalisen ympäristönsä välillä. Yhteisöllisyyteen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvien kysymysten ohella sosiaalipsykologia tarjoaa välineitä ymmärtää yksilön kasvua, kehittymistä ja motivaatioperustaa. Moni sosiaalipsykologi (VTM/YTM) on suuntautunut erityisesti vaatimaan kasvatustyöhön sekä lasten ja nuorten tukemiseen.

Suomen sosiaalipsykologit ry:n johtopäätökset ja esitys

On selvää, että sosiaalipsykologin (VTM/YTM) tutkinnon painotukset ja tutkinnon antama osaaminen ovat juuri sellaista asiantuntemusta, johon kelpoisuusehtojen määrittely "sosiaalialan, kasvatustieteisiin tai käyttäytymistieteisiin suuntautunut koulutus" viittaa. Sosiaalipsykologien rajaaminen uuden lain nojalla koulukuraattorin tehtävien ulkopuolelle ei edistä oppilaitosten opiskelija- ja oppilashuollon tukemisen tavoitteita. Termille "sosiaaliala" ei ole selkeää vastinetta yliopistokoulutuksen koulutusvastuusääntelyssä eikä yliopistojen koulutusohjelmien jaottelussa tai nimityksissä, vaan koulutusalan kattoterminä käytetään sosiaalitieteitä. Tämän takia sosiaalialan sijasta tulisi puhua sosiaalitieteistä.

Suomen sosiaalipsykologit ry esittää, että kelpoisuusehdoissa tulisi selvästi ilmaista sosiaalipsykologin (VTM/YTM) tutkinnon soveltuvuus koulukuraattorin tehtävään soveltuvana korkeakoulututkintona, ja että sosiaalipsykologeja ei rajata kuraattorina toimimiseen liittyvien kelpoisuusehtojen ulkopuolelle. Kannatamme tarkennuksia koulutusvastaavuuden tehtäväksi niin, että tulkinnallisuuden mahdollisuudet kitketään pois ja sosiaalipsykologien asiantuntijuus ja soveltuvuus tunnustetaan.

Ehdotuksessa esitetään, että koulutukseen tulee sisältyä tai sen lisäksi tulee olla suoritettuna 60 opintopisteen laajuiset korkeakouluopinnot, joiden tulee muodostua sosiaalityön yliopisto-opinnoista tai sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun korkeakoulututkintoon kuuluvista opinnoista. Esitämme, että tätä vaatimusta ei edellytetä lain takautuvuusperiaatteen mukaisesti nykyään työsuhteessa olevien tai sellaisten, joilla on jo työkokemusta koulukuraattorin tehtävistä, vaan tehtäviä hoitavat työntekijät voisivat jatkaa tehtävissään ilman erillistä sosiaalityöntekijäksi pätevyitymistä.

Täten esitämme, että oppilas- ja opiskelijahuoltolain 7§:n 2 momentti muutettaisiin ja tarkennettaisiin mukaillen seuraavia määreitä: "Kuraattorina voi toimia vähintään sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, taikka henkilö, jolla on tehtävään soveltuva sosiaalitieteisiin, kasvatustieteisiin tai käyttäytymistieteisiin suuntautunut korkeakoulututkinto tai vähintään kahden vuoden työkokemus kuraattorin tai sitä vastaavasta sosiaalialan tehtävästä. Jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava sellaisen opiskeluhuollon vastaavan kuraattorin palveluja, joka on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö, sekä psykologin palveluja."

Suomen sosiaalipsykologit ry